

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo@mmm.fi

VIITE: MMM013:00/2017, 425/01.01/2017

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen lausunto koskien luonnosta hallituksen esitykseksi kasvinterveyslainsäädännön ja laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt eri tahoilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi kasvinterveyslainsäädännön ja laiksi sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Kaakkois-Suomen ELY-keskus on tutustunut em. luonnokseen ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Lakiluonnos ei kaikilta osin ota huomioon sitä tosiseikkaa, että kaikissa ELY-keskuksissa ei tehtävien sirpalemaisuuksien ja osin myös vähyyden vuoksi ole voitu ylläpitää riittävän laajaa ja korkeaa osaamista kasvinterveysvalvontojen koskeissa asioissa. Osalla ELY-keskuksia resursointi kasvinterveysasioihin on toki hyvällä tasolla johtuen sekä historiasta että erityisesti valvontojen korkeasta paikallisesta volyyymistä. Lakiluonnoksessa esitetyt muutokset edellyttäisivät joka tapauksessa sitä, että toimintaa resursoitaisiin ELY-keskuksissa merkittävästi nykyistä enemmän.

Lakiesityksen kustannusvaikutus ELY-keskuksille onkin täysin alimitoitettu. Lisäksi on todettava, että niissä ELY-keskuksissa, joissa tehtäviä on vain satunnaisesti tai tarkastusvolyyymit pieniä, ei osaamisen ylläpito eikä varsinkaan osaamisreservin ylläpito ole realistista eikä mitenkään taloudellisesti perusteltua.

Uusi kasvinterveyslaki tulisikin rakentaa siten että Ruokavirastolla on selkeä ja kiistaton kokonaisvastuu. ELY-keskusten rooli on toimia Ruokaviraston apuna perustuen alueellisen resurssitarpeen mukaan tehtyyn suunnitelmaan. Tällöin toiminta on keskitetysti johdettua ja tarkoituksenmukaisesti resursoitua. Myös osaamisvajeet saataisiin tällöin tunnistettua ja ne voitaisiin ratkaista sekä lisäkoulutuksilla että varsinkin ELY-keskusten yhteistyöllä volyyymiltaan pienissä tehtävissä.

Määrällisesti vähäiset hävittämis- ja torjuntapäätökset tulisi keskittää Ruokaviraston tehtäväksi. Korkeintaan joidenkin rengasmätä- tai ankerois päätösten tekeminen tulisi säilyttää alueella. Toiminnan ohjauksen näkökulmasta niidenkin osalta keskitetty malli olisi kustannustehokkaampi.

Seuraavien lakiluonnoksen yksittäisten pykäliden osalta ELY-keskus toteaa seuraavaa:

6 § Kiireelliset toimenpiteet eräissä tilanteissa

Lainkohdan muotoilu on nyky muodossaan liian epämääräinen ja epätarkka vastuunjako voisi käytännön tilanteessa jopa hidastaa lain toimeenpanoa. Pykälä tulisi muotoilla siten, että Ruokaviraston johtovastuu ja toimivalta selkiytetään ja ELY-keskuksen rooli alueellisena toimijana on selvästi rajattu avustavaksi.

Ko. 6§ voisi kuulua pelkistetysti esim. seuraavasti: *Ruokavirasto voi kustannuksellaan tehdä tai teettää kiireellisiä ja kohtuullisia kasvintuhoojan torjuntatoimenpiteitä, jos toimenpiteiden tekemättä jättäminen vaarantaisi kasvinterveyden.*

7 § Vastuu tuhoojien torjunnasta

Lakiluonnos tukeutuu liaksi vanhaan toimintamalliin, joka juontaa aina Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (KTTK) ajoilta. Uuden lain tulisi sen sijaan korostaa Ruokaviraston asiantuntijuutta ja erityisesti johtovastuuta. ELY-keskusten osalta kasvinterveystehtävien vähäisyys ja varsinkin niiden pirstaleisuus ei mahdollista nykyisellään eikä myöskään tulevaisuudessa sellaista vahvaa osaamista jonka varaan voidaan rakentaa Ruokaviraston kanssa rinnakkaista viranomaisroolia koko laajalle kasvinterveyssektorille.

Ko. 7 § voisi kuulua esim. seuraavasti: *Ruokavirasto vastaa karanteenituhoojien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi sekä unionikaranteenituhoojien luetteloon sisällyttämiseksi, mutta alustavan arvion mukaan luetteloinnin edellytykset täyttävien tuhoojien hävittämiseksi ja leviämisen estämiseksi. Ruokavirasto vastaa toimenpiteistä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten avustuksella. Ruokavirasto vastaa tilannekuvan ylläpitämisestä ja toiminnan yhteensovittamisesta.*

12 § Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Myös toimivaltaisten viranomaisten määrittelyjen osalta uudessa kasvinterveyslaisissa tulisi korostaa Ruokaviraston selkeää kokonaisvastuuta. Ruokavirasto käyttää valvonta- ym. tehtävissä ELY-keskuksia apuna perustuen alueellisen osaamis- ja resurssitarpeen mukaan tehtyyn suunnitelmaan. Tällöin toiminta olisi keskitetysti (valtakunnallisesti) johdettua ja tarkoituksenmukaisesti resursoitua.

Lain 12§ voisi kuulua: *Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa toimialueellaan tämän lain ja Euroopan unionin kasvinterveyttä koskevien säännösten noudattamisesta sekä virallisen valvonnan ja muiden virallisten toimien järjestämisestä Ruokaviraston ohjeistamana ja apuna.*

15 § Valvontasuunnitelmat

Ko. 15§:n voisi muotoilla myös seuraavasti: *Ruokavirasto laatii kasvinterveysvalvonnan ohjaamiseksi ja yhteensovittamiseksi valtakunnallisen*

3.5.2019

valvontasuunnitelman. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja Tulli laativat Ruokaviraston valtakunnallisen valvontasuunnitelman perusteella vastuullaan olevaa kasvinterveysvalvontaa koskevat vuosittaiset valvontasuunnitelmat. Valvontasuunnitelmat on tarkistettava tarvittaessa

19 § Ulkopuolinen virallinen kasvintarkastaja ja tiettyjen tehtävien siirtäminen muulle kuin viranomaiselle

Nykyisen lainsäädännön mukaan kaikki valtuutuksiin liittyvä toiminta on ollut Elintarviketurvallisuusviraston (EVIRA) eli nykyisin Ruokaviraston vastuulla. Lakiluonnoksen perusteluissa ei ole esitetty mitään perustetta sille, miksi ELY-keskuksilla tulisi olla jatkossa tällainen rooli. ELY-keskuksethan voisivat kuitenkin edelleen käyttää Ruokaviraston valtuuttamia ja kouluttamina tarkastajia. Tässäkin yhteydessä Ruokaviraston johtovastuuta tulisi siis korostaa.

Ko. 19§ olisikin selkeämpi seuraavasti: *Ruokavirasto voi kirjallisesti valtuuttaa ulkopuolisen luonnollisen henkilön, jolla on tehtävään asianmukainen koulutus, suorittamaan erikseen määritellyt viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyvät tehtävät (virallinen kasvintarkastaja). Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee Ruokavirasto.*

Ruokavirasto voi valvonta-asetuksen 28-33 artiklassa säädetyillä edellytyksillä kirjallisella toimeksiannolla siirtää viralliseen valvontaan ja muihin virallisiin toimiin liittyviä tarkastuksia, tutkimuksia ja selvityksiä toimielimen suoritettavaksi. Vastaavasti viralliseen valvontaan liittyviä tehtäviä voidaan siirtää luonnollisen henkilön suoritettavaksi. Tarkastusten perusteella mahdollisesti tehtävät hallinnolliset päätökset tekee Ruokavirasto.

Ruokavirasto vastaa virallista valvontaa ja muita virallisia toimia suorittavien henkilöiden koulutuksesta. Siltä osin kuin kyseinen koulutus kuuluu Tullin toimialueelle, Tulli vastaa siitä yhteistyössä Ruokaviraston kanssa.

Rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä sovelletaan myös ulkopuoliseen viralliseen kasvintarkastajaan, toimeksiannon saaneeseen luonnolliseen henkilöön ja toimielimen henkilöstöön. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Yksikön päällikkö

Jyrki Pitkänen

Valvontapäällikkö

Osmo Minkkinen